

De qui va ser la idea?

Europa era una princesa grega que damunt d'un Déu en forma de brau va creuar el mar fins a l'illa de Creta, on es va establir. Avui, Europa representa molt més que un nom mitològic. De fet, des d'aquesta setmana aplegarà 25 estats ben diferents, de l'Atlàntic a Rússia, 450 milions de persones que tenen un sentiment comú. Alguns, més fort, i d'altres, menys. L'invent actual de la Unió té els seus pares en noms com ara Monnet o Schuman, però abans que ells altres personatges amb no tan bones intencions també van tenir la pròpia idea d'Europa, convertida en una zona unida i estable, i van intentar posarla en pràctica en la majoria dels casos a sang i foc. Els exemples més destacats són l'imperi romà, l'imperi carolingi, l'imperi napoleònic i també el nazisme d'Adolf Hitler. Tots ells tenien al cap una Europa unida, amb altres elements en comú, com vies de comunicació, sistemes legals, moneda única i fins i tot pau, encara que en algun cas fos la dels cementiris.

Ja en època d'apogeu grec el mot Europa va passar d'estar associat només a la mitologia a definir, de manera difusa, un espai geogràfic. Les primeres referències abracen el Mediterrani nord, és a dir, Grècia, la costa de la Gàl·lia, la de la península Ibèrica i Itàlia. Però és amb els romans que es configura l'espai.

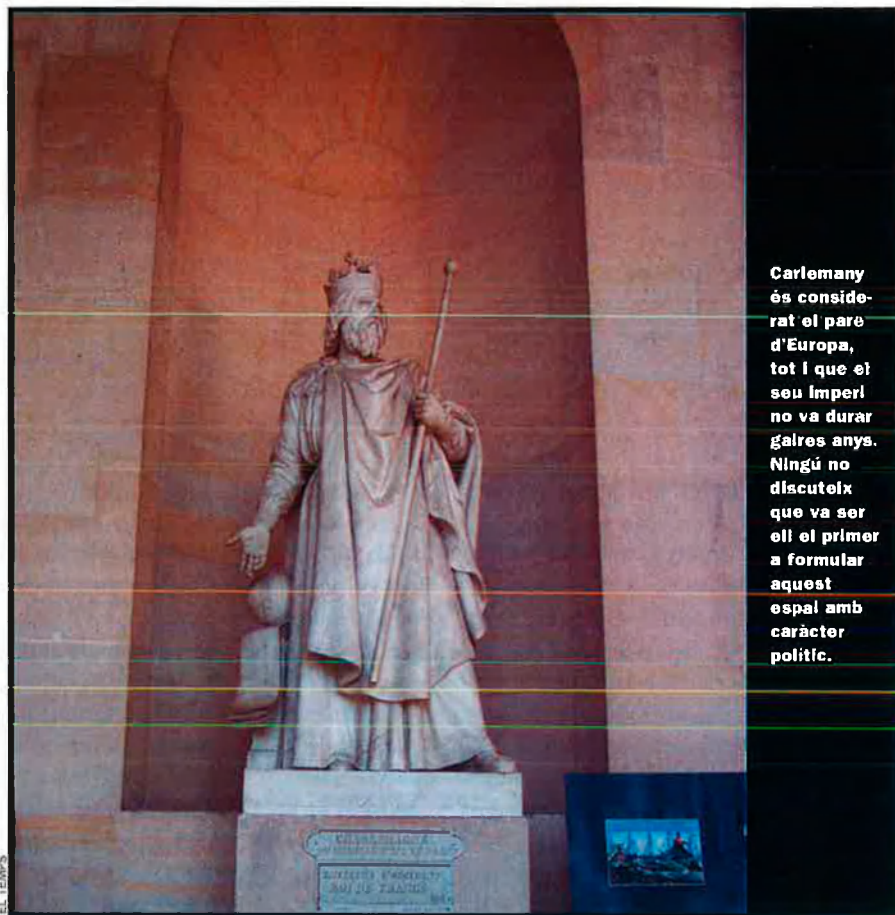
En l'època de màxima esplendor de l'imperi romà, entre l'any 14 i 192 dC, va arribar a abraçar bona part d'Europa i encara més enllà: de la península Ibèrica fins més enllà de la Capadòcia, i del que ara coneixem com a Anglaterra fins a Egipte. En aquesta època l'imperi esta-

bleix una important infraestructura viària, es funden ciutats i s'intenta establir-hi una fiscalitat regular i el dret romà. Però és sobretot els camins que empredren els romans, que travessen tot l'espai, els que configuren la primera xarxa europea, que perdura molt més enllà de l'imperi romà i que, de fet, es pot veure com la primera realitat palpable del que avui coneixem com la Unió Europea.

Després de la caiguda de l'imperi romà, va ser Carlemany, el rei dels francs, qui tornà a aixecar amb èxit la bandera de la unió dels diversos territoris europeus. Va ser amb l'ajuda inestimable del papat, també cal dir-ho, interessat a trobar en el teutònic un aliat fiable. De fet, Carlemany, quan l'any 800 va ser coronat pel papa a Roma Lleó III, ja feia referència a l'imperi romà, i anunciava que en volia fer una renovació. I és també en aquesta època de coronació que torna amb molta força el terme Europa, que ja havia quasi desaparegut. Poetes de l'època parlen de Carlemany com "el pilar d'Europa" o "el dominador d'Europa". Cal dir que aquesta idea d'Europa també s'entenia en època de Carlemany com un espai de pau, enfront de l'enemic, sobretot l'àrab, però també els saxons.

El seu control s'estengué del Pirineu al Danubi i d'Hamburg a Sicília, vora un milió de metres quadrats. Carlemany va aconseguir que a l'interior de les fronteres del seu imperi hi hagués una calma relativa, i que la violència quedés en els territoris fronterers, ja fos per defensar-se o per ampliar els límits dels seus dominis. Carlemany és potser la figura històrica que més es té present a les institucions europees actuals, ja que, a més de donar

L'ampliació de la Unió Europea a 25 membres és un fet històric des de tots els punts de vista. Però la idea no és nova. De fet, els referents es remunten a una època tan llunyana com la romana.

Carlemany és considerat el pare d'Europa, tot i que el seu imperi no va durar gaires anys. Ningú no discuteix que va ser ell el primer a formular aquest espai amb caràcter polític.

com es va comprovar amb la ràpida desfeta imperial a partir de la seva mort.

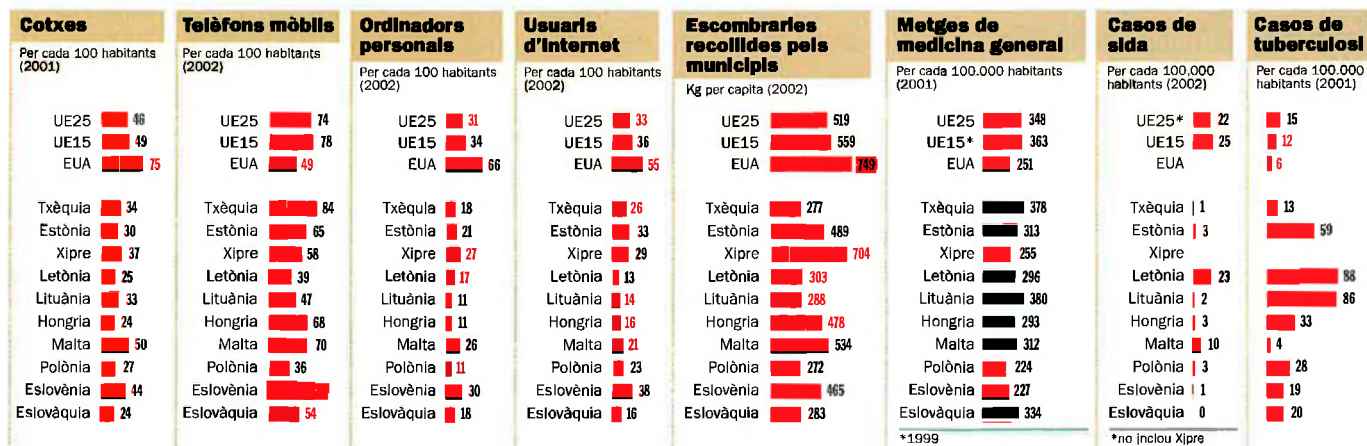
Després de Carlemany. Amb la mort de Carlemany, el 814, Europa torna a una època de divisions. La manca d'unitat, però, no vol dir que no hi hagués pensadors que mantinguessin la flama de la necessitat d'aplegar esforços. És el cas del jurista francès Pierre Dubois, que el 1306 proposà una confederació europea, que fos regida per un consell de savis. Més endavant, al segle XVI, Carles V, com a emperador, també va voler fer grans i europeus els seus dominis, en una mena de federació, amb ell al capdavant, i especialment caracteritzada per l'arrel cristiana i l'oposició a l'imperi otomà.

Però no va ser fins a l'aparició del Napoleó emperador que la idea d'aglutinar el major nombre de territoris del continent sota una mateixa autoritat es va recuperar, i realitzar, el 1812. El mateix Napoleó, quan va ser coronat emperador el 1804, va invocar el nom de Carlemany i es va envoltar de simbologia de referència romana imperial. Napoleó també va impulsar un intent d'estendre un mateix sistema administratiu i un codi civil. Ara bé, també és cert que en la pacificació del territori que estava sota el seu control no hi va arribar a reeixir.

El pòsit que la unió era positiva, tot i que calia canviar les maneres, va ser recuperat per intel·lectuals diversos, com el francès Victor Hugo, que l'any 1849 deia "vindrà el dia que tu, França, tu, Rússia, tu, Itàlia, tu, Alemanya, tu, totes les nacions del continent, sense perdre les vostres qualitats distintives i la gloriosa indi-

nom a un dels edificis destacats de la UE a Brussel·les, és citat sovint com al primer pare d'Europa per la voluntat de construir una unitat política dels seus dominis. Casualment dins de l'imperi carolingi i els seus vassalls hi havia territoris en què els qui avui hi viuen són els que expressen majors sentiments europeistes, és a dir, els francesos, els alemanys, els holandesos, els belgues i part d'italians,

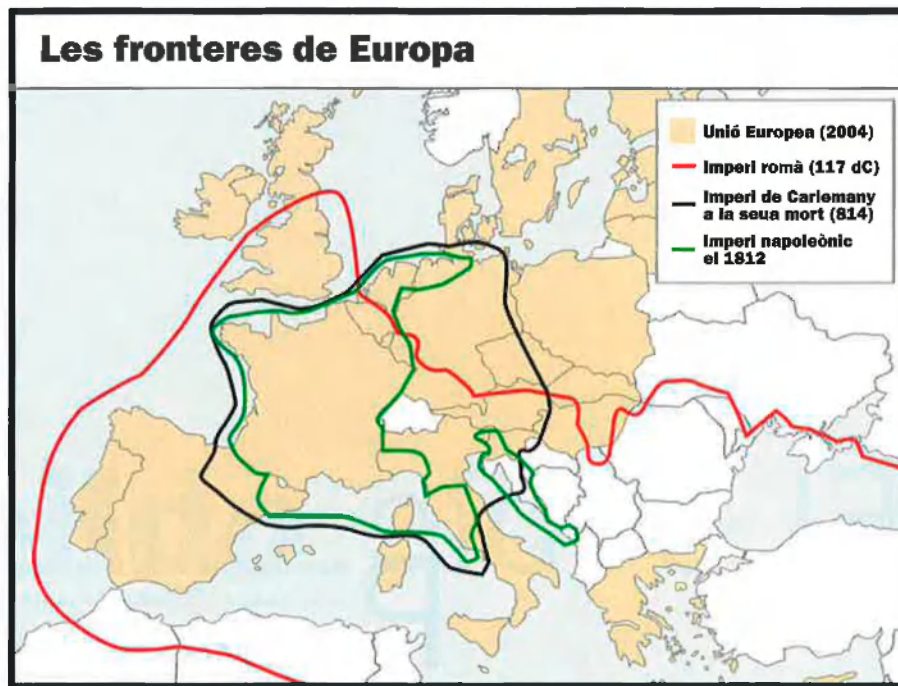
austríacs i catalans. Per contra, britànics i escandinaus, que viuen en territoris que van quedar fora de l'imperi carolingi, són més euroescèptics. Hi ha historiadors, però, que qüestionen la rotunditat de la paternitat europea de Carlemany. Segons les seves teories, si bé és cert que va ser el primer a construir aquest espai amb un caràcter polític, també ho és que estava absolutament lligat a la seva persona,

vidualitat, convergirem en una unitat superior”.

El següent a intentar unir Europa sota un sol lideratge, però, no tenia les bones intencions d'Hugo. Va ser Adolf Hitler, que també tenia projectes per a una Europa unida, amb moneda única i tot. Hitler també recuperà la salutació romana del “*Hail, Caesar!*” i va crear la Divisió Carlemany, formada per voluntaris francesos. Hitler, com explicava la revista *The Economist* a principi d'any, va dir al Reichstag el 1936: “No és gaire intel·ligent imaginar que en una casa tan estreta com Europa, una comunitat de pobles pot mantenir sistemes legals diferents i diferents conceptes de llei durant molt temps.”

Aquest “europeisme” de Hitler és el que no es cansen de repetir els sectors euroescèptics. Així ho va fer evident el diari britànic *The Sun*, ara fa un any, amb una portada sobre la Constitució europea en què es veia Hitler i Napoleó barallant-se per una còpia de la Carta Magna i cridant “jo hi vaig pensar primer!”. El llibre totèmic d'aquests corrents és *The Tainted Source*, de l'anglès John Laughland. Publicat el 1997, duu un subtítol per deixar clar quina és la seva posició: *The undemocratic origins of the european idea*. Laughland dirigeix avui un lobby euroescèptic anomenat European Foundation, des d'on escampa les tesis del seu llibre: ell assegura que no té res a veure amb els nazis, ans al contrari, i que senzillament posa en evidència que els mateixos arguments per defensar la Unió Europea usats per gent tan respectable com Monnet i Schuman també els van fer servir Hitler,

Mussolini i la França de Vichy. Les tesis de Laughland han estat titllades de simplistes i reduccionistes, i d'oblidar-se d'altres personatges que van tenir la idea d'Europa amb l'objectiu d'establir un espai de relacions en pau i en igualtat de condicions. De fet, no va ser fins després de la Segona Guerra Mundial que hi va haver les suficients coincidències per posar-ho en pràctica i començar a bastir el que avui és la UE.

L'historiador alemany Hagen Schulze, de la Universitat Lliure de Berlín, assegura que el cas de la UE és únic a la història, ja que fins ara la unió d'Europa s'havia fet amb base a l'emergència d'un dels seus estats o nacions: Itàlia, Espa-

nya, França, o Alemanya, i que ara la unió no dependria tant de la voluntat d'una sola potència com dels interessos compartits. Primer, tímidament amb el Benelux (Bèlgica, Holanda i Luxemburg), el 1948, i especialment després a partir de la fundació de la Comunitat Europea del Carbó i l'Acer (CECA) l'any 1951, entre Alemanya, França, Itàlia i els tres països del Benelux.

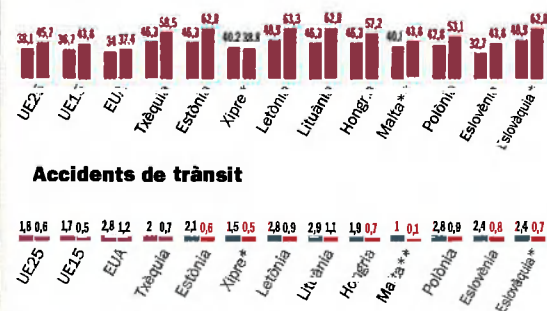
Un llarg recorregut, doncs, amb pares múltiples, legítims i sobrevinguts, honestos i perversos, que han teixit una idea, amb el que havia de ser i el que no havia de ser.

Oriol Cortacans

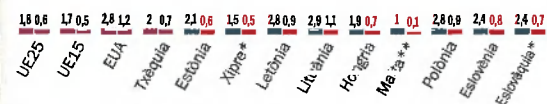
Causas de mortalitat

En percentatge (2002)

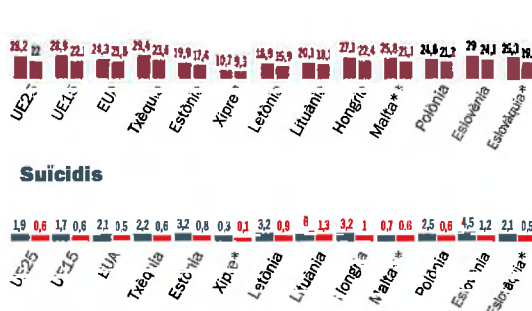
Malalties del sistema circulatori

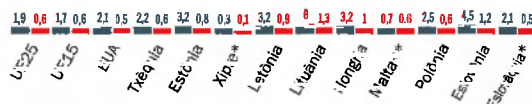
Accidents de trànsit

Càncer

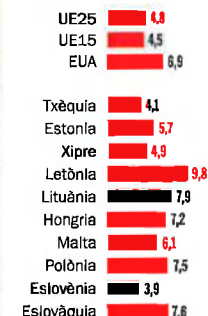

Suïcidis

Mortalitat infantil

Per cada 1.000 naixements (2002)

*2001 **2000